

Veneția în acorduri poetice basarabene

Nina CORCINSCHI*

Keywords: *Venice, logos, Bessarabian accords*

Stabilirea la Veneția i-a marcat poetei Eugenia Bulat formula lirică, care a evoluat spre un registru din ce în ce mai interiorizat, adâncit în propriul „uter intern”. Periplul dinspre exterior spre interioritate a fost unul lung și chinuitor. Pentru a înainta către sine, poeta a trebuit să-și ardă, mai întâi, combustia de preaplin sufletesc într-un destin colectiv.

„Sunt bolnavă de o boală incurabilă: dor de trăire se numește” își anunță Eugenia Bulat chiar din primele versuri resorturile afective care vor prinde contur liric din ce în ce mai nuanțat. Atmosfera poeziei se încheagă din frământări basarabene acute: ancorarea conștiinței naționale într-o limbă și o istorie românească. Realitățile timpului devin propriile realități și experiențe empirice ce-i alimentează scriitura. Poeta decelează dramatismul unor vremuri cinice, altfel spus, „dă brânci vieții în arterele poeziei” (Poamă 2002: 4), personalizând versul, materializându-l cu respirația grea a unui spirit contorsionat, revoltat de propriile adevăruri. Sensibilitatea poetei vibrează în fiecare sunet și rostirea cuvântului este atât de intensă, încât ajunge să scrijeleze privirea care parcurge scrisul. Preaplinul trăirii se explică prin „veacul nebun”, amenințător al ideii de limbă, istorie și neam. De aici, „șederea pe pervaz”, semnalând „tranzitoriul care sfâșie ființa” (Cimpoi 2002: 3), situarea între două lumi/ realități, între două destine, între identitate și alteritate. De aici confruntarea poetei cu istoria, care-i oferă o singură alternativă de salvare – izolarea în spațiul latifundiar al verbului. Evadând în vers, poeta se eliberează de tensiunea existențială, poate degaja suspinele refulate și inspira oxigenul purificator al atmosferei în care „deescul fuzionează cu umanul” (Poamă 2002: 4). Realitatea izbucnește dezlănțuită în rimele poeziei, incisivii ei cheamă din nou poeta în „zona de conflict”. „Cu aripile zdrelite trăiesc”, mărturisește ea cerând îndurare Domnului, dar revine resemnată în tranșee, conștientă de menirea-i biblică de a turna iubire de țară în golul din jurul ei.

Atașamentul pentru ideea cuvântului românesc ca infinit, ca memorie colectivă, ca șansă de supraviețuire a poporului în istorie, Eugenia Bulat îl exprimă în *Cupa trăirii*: „Bolnavă sunt: Nu simt că trăiesc,/ Dacă nu sorb continuu/ Cupa

* Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova.

verbului/ Până la fund.../ Cea în care/ Prin veacuri/ A ars/ Sufletul/ Și cugetul/ Națiunii/ Până a rămas/ Numai esența,/ Numai sămânța,/ Numai cuvântul”.

Dorul de libertate, de comuniune frățească transfigurează eul liric într-o pasăre în care a încăput „toată jalea unei înstrăinări” (*Botez*) și zborurile căreia au fost frânte de sârma ghimpată de pe Prut. Deschiderea spre univers a sufletului-pasăre, „goana după orizont” (*Optică 2*) este bruiată de nebulozitățile spațiului, eul liric mărturisind că poartă memoria încercărilor eșuate în „rănilor sufletului, în irisul ochilor, în fracturile din aripi...”. Lacrima devine paravan și scut, în ea plânge jalea întregului neam românesc. *Exod cu prunci și ghilotină* e o parabolă despre destinul românilor basarabeni într-un veac al terorii roșii. Scrisă într-un registru liturgic, poezia pune pe note de tristețe sfâșietoare sacrificiul junilor care construiesc libertatea cu ghilotina în spate.

În traiectoria literară a Eugeniei Bulat registrele discursive se schimbă, de la tonalitatea gravă la cea tandră, feminină. Eul liric revine inevitabil la condiția feminității, care presupune alunecarea în univers, contopirea panteistă cu elementele naturii: „Mă topii subit/ în ultimul fulg/ la sânul de lapte al ierbii/și-n zvâcnitul sevei/ țâșnii spre înalțuri/ pe râul etern înnoit/ an de an” (*Exod vegetal*). Pe aceeași latitudine se înscrie și sentimentul matern, fertilitatea fiind văzută ca miracol și taină. Într-un registru simbolic, copiii sunt mugurii pe care-i naște, generatoare, tulpina. Grijă pentru ei dezlănțuie toate forțele latente ale mamei, înnobilându-i și sfințindu-i ființa.

Taina rodirii, Florii la Sfânta Teodora, Paștele Blajinilor sunt versuri în care feminitatea se definește, se autodivulgă în tandrețea și candoarea sa ingenuă, acestea racolate, din nefericire, în subteranele contingentului. Drept urmare, irupe rugămintea-strigăt a poetei: „lăsați-mă să fiu femeie!”. Într-un spațiu și timp al redutelor pierdute, doar dreptul de a iubi și perpetua sunt legile sfinte care varsă sens peste numele femeii. Vulnerabilitatea feminină se revendică prin condiția de împlinire erotică (*Ci doar prin iubire sunt lacrima de rouă pe floare buzelor tale. Sorbește-mă...*) și necesitatea de-a fi ocrotită („Cine te-a mințit/ Că aş putea ocroti/ fără tine pământul/ și l-ai așezat în brațele mele/? Ce mă fac fără umerii tăi?...”). Senzualitatea frăgezește versul, îl încarcă cu acorduri gingașe și tandre. Fiorul erotic reverberează romantic ipostazierea femeii în cele mai pure articulații ale naturii. Femeia se dorește lacrimă de rouă, undă tremurândă în atingerea magică a respirației iubitului. Prin iubire renunță la toată armura și bravada sa, topindu-se în brațele bărbatului.

În același timp, duelul cu realitatea răscolește energiile femeii, sfârșind prin a o cimenta, a o face mai puternică. Eul liric ajunge astfel la un contrapunct: „Fragilă ca un crin,/ să te faci dură,/ ținând în chingi/ eterna lege-a firii,/ și răni să-ți sângereze peste gură/ suite-n ștreang,/ cuvintele iubirii” (*Contrapunct*).

Poezia Eugeniei Bulat înseamnă mai întâi de toate trăire intensă, până la paroxism, a ontologiei românești. Lacrimile zbuciumatei Basarabii au plâns în poeză „până s-au făcut stalactite, stalagmite,/ pietre de hotar,/ pietre funerare,/ liliaci de noapte, urâți,/ cratere oarbe-n deșert, —/ !tot ce poate seca/ un ochi viu și uman/ de sare,/ de apă,/ de vază” (*Acord final*). Străbătut de aceleași doruri, frustrări și dureri, demersul liric are o traiectorie ascendentă în sensul evoluării de la un registru al

concreteții și palpabilității ideatice, la expresia pe cât de densă și grea în semnificații pe atât de elastică și elegantă sub aspect stilistic.

Volumele *Stalactite* și *Veneția ca un dat* certifică maturizarea deplină a poetei și stăpânirea cu multă siguranță a versului cu accente filosofice, trecut prin orga variatelor modulații eufonice. După ce arderile din interior iau consumat toate iluziile, poeta, în *Veneția ca un dat*, lasă toga de lut și trage peste ea „plăpumi grele de apă”. Veneția este spațiul placentar care maternizează eul liric, îi crește noi aripi de zbor, îi dezvoltă noi articulații privirii, „ca și cum văz ai avea și-prin-pori/ sau cu-o-mie-de-ochi/ !ai-fi-orb” (*Atunci când cobori...*). Regăsită într-o pasăre Phoenix, „o pasăre mare,/ ciudată și tristă,/ cu ochi bifocali/ care văd simultan/ două lumi”, ea face naveta de la *Est* către *sine*, având certitudinea că „ce închis e-nafară/ deschis e de-a dreptul în tine,/ !tu știi”. Privirea *bifocală* în infinitul acvatic și în *sine* îi îngreunează cu înțelesuri logosul, prin care poeta se mântuiește. Pribegind în lumea lui, eul liric descoperă insula lui Euthanasius, spațiu al armoniei, echilibrului și înșeninării, „în care, mărturisește poeta, în căutarea eternului *Absolut*, să nu ne mai terorizeze manifestările dureroase și paradoxale ale vieții. Și, cu atât mai mult, curgerea noastră continuă spre *Marele Tor*”.

Bibliografie

- Cimpoi 2002: Mihai Cimpoi, *Poezia „tranzitivului”*, prefață la Eugenia Bulat, *Stalactite*, Chișinău.
- Poamă 2002: Andrei Poamă, *Despre Niobe-Antigona și rochiile ei retro*, în „Contrafort”, nr. 9–10.

Venice in Bessarabian Accords

The volumes “Stalactites” and “Venice” certify the full maturity of the poetess Eugenia Bulat. She masters the verse with philosophic overtones. Her verse has passed through the organ of various euphonic modulations. After the poetess suffered inner burning of all illusions, she has reached Venice where she leaves the clay toga and pulls over herself “heavy blankets of water”. Venice is a placental space that revitalizes the lyrical I, it gives him wings to fly and eyes to see. The bifocal view in the aquatic infinite and in the self makes the consistent and the poetess gets salvation.